

	X	26-10-1839	Geertje de Nooijer (weduwe Bastiaan Jobse), d.v. Pieter de Nooijer en Adriana Blok. (Zij hertrouwt Leendert de Ridder)
	2	Arnemuiden	Visleurster
IX-U Cornelis van Belsen Visser	X	24-4-1830	Geertje Grootjans, d.v. Boudewijn Grootjans en Maatje Schroevers. Kinderen: Maatje x Job Meulmeester, Geertje x Egbert de Nooijer, Boudewijn ongehuwd verdrongen, 4 kinderen jong overleden.
	1	Arnemuiden	Visleurster
	X	18-3-1848	Neeltje Meulmeester (weduwe Egbert van Belzen) d.v. Joos Meulmeester en Sara Klaasse.
	2	Arnemuiden	Visleurster
IX-V Marinis van Belsen Visleurder	X	8-4-1826	Krijna de Nooijer, d.v. Marinis de Nooijer en Grietje Jobse. Kinderen: 4 kinderen jong overleden, Jacob (X-AH).
	1	Arnemuiden	Visleurster
Matroos	X	12-9-1835	Geertje Blaasse, d.v. Blaas Blaasse en Jannetje Schroevers. Kinderen: 4 kinderen jong overleden.
	2	Arnemuiden	Visleurster
Arbeider	X	15-6-1844	Catharina Grootjans, d.v. Adriaan Grootjans en Tannetje Blaasse. Kinderen: 2 kinderen jong overleden, Maatje x Cornelis Meulmeester, Tannetje x Jacob Vinke.
	3	Arnemuiden	Visleurster

Bronnen:

Zeeuws Archief (ook wel archieven uit andere provincies) en persoonlijke correspondentie.

Met excuses voor de veel gebruikte bijnamen ter verduidelijking

EEN BEWOGEN AFSCHIED

MR. PIETER CANNOIJE, SECRETARIS VAN ARNEMUIDEN

J. Simons Siereveld

Pieter Cannoijs was een telg uit een van oorsprong Vlaamse en later in Vlissingen gesettelde familie. De vermoedelijk geboren en zéker in Arnemuiden getogen Pieter was tussen 1598 en 1627 secretaris van ‘zijn’ stad.

Cannoijs was zijn tijd vooruit; hij weigerde de zogenaamde nalatigheid, die hem in 1626 in zijn functie van secretaris werd verweten, te accepteren. De keuze voor zijn doodzieke vrouw, boven die van zijn ambt, werd hem kwalijk genomen. Hoewel hij tot aan de Hoge Raad in Den Haag toe vocht als een leeuw, werd zijn positie op den duur toch onhoudbaar. Na het aanbieden van zijn ontslag, verliet hij ‘zijn’ Arnemuiden en vestigde hij zich in Leiden.

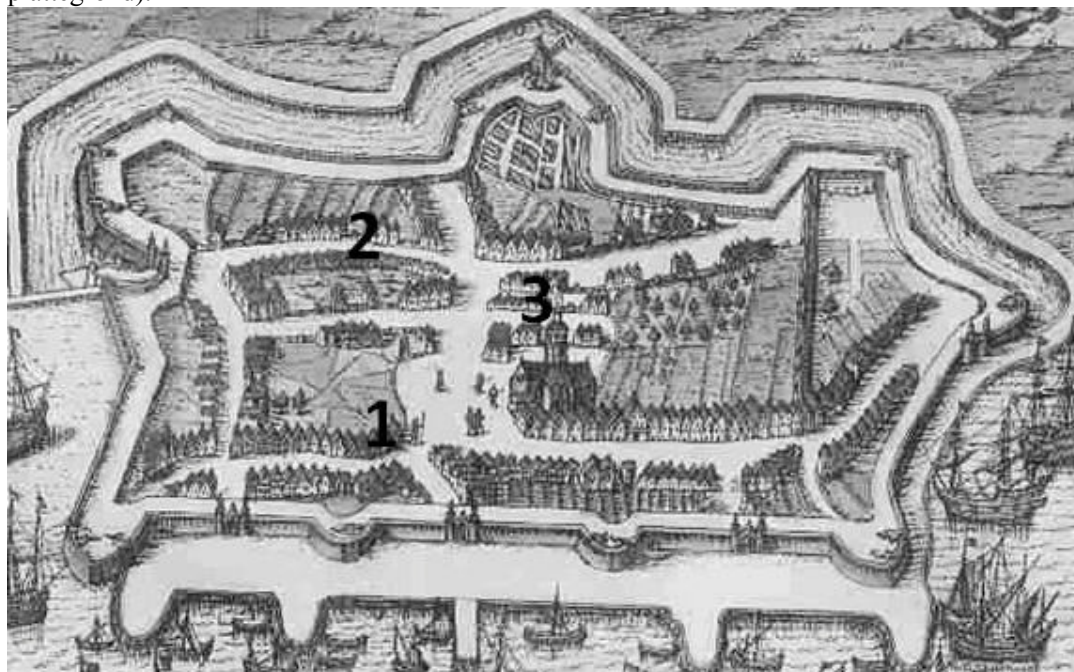
Mr. Pieter Cannoijs

Voordat we bij onze Pieter terecht komen, stippen we eerst zijn gelijknamige grootvader aan. Deze was jurist en bekleedde de functie van schepen (wethouder) in Vlissingen, in de periode 1551-1556. Al in 1534 werd hij ingeschreven als poorter* van de havenstad.

We mogen aannemen dat Pieter's vader, Bartholomeeus, in Vlissingen werd geboren. Zeker is, dat hij vóór 1574 vertrok naar de oostzijde van Walcheren. Arnemuiden had toen nog niet de status van stad. De illustere prins Willem van Oranje gaf de Arnemuidenaars op 9 maart 1574 stadsrechten, als dank voor hun trouw aan hem en de zijnen, tijdens de Opstand tegen de Spanjaarden.

Vader Bartholomeeus Cannoijs was van 1572 tot 1574 griffier bij de Staten van Walcheren. In diezelfde periode, om precies te zijn op 23 mei 1574, werd hij als poorter ingeschreven in de nog piepjonge 'smalstad' Arnemuiden. Als we het poorterboek bestuderen, kunnen we concluderen dat er in dat jaar een vloed van inschrijvingen plaatsvindt. Maar liefst 126 lieden hebben de status van poorter bereikt; een wel erg groot aantal in verhouding met de lokale hoeveelheid zielen...

Bartholomeeus' benoeming tot het hoge ambt van secretaris van de stad volgde in 1578. Enige tijd daarvoor had hij het huis 'Yperen' gekocht, gelegen aan de Langstraat (zie nr. 1 op de plattegrond).

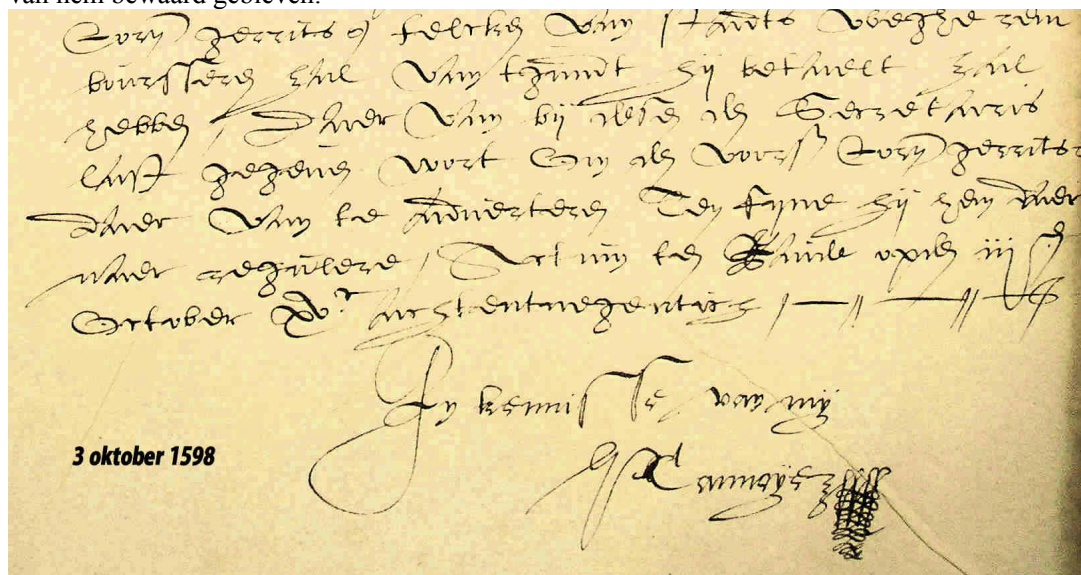
Later liet hij een tweede pand bouwen, in de Nieuwstraat (nr. 2 op de plattegrond). Deze nieuwbouw verhuurde hij.

Het secretarisschap - het hoogste niet-politieke ambt van een stad - voerde Bartholomeeus twintig jaar uit, totdat hij te kampen kreeg met gezondheidsproblemen. Direct werd zijn jonge zoon Pieter naar voren geschoven om zijn vader te assisteren bij zijn werk. Pieter moet circa 1575 zijn geboren, hoogstwaarschijnlijk in Arnemuiden. In de genoemde Langstraat groeide de jongeman in elk geval op. Na zijn jeugd jaren was hij woonachtig in een eigen huis aan de Papestraat. (de huidige Schoolstraat; nr. 3 op de plattegrond)

Pieter nam het gehele secretarisschap op zich, nadat bleek dat zijn vader zijn werk niet meer kon uitoefenen. Zijn officiële benoeming kreeg hij pas later, op 21 december 1599. Blijkbaar

had hij bewezen dat hij zijn taak naar behoren kon uitoefenen. Vader Bartholomeeus stierf in 1600.

Uit zijn 'proefperiode' stamt de oudst bekende handtekening van Pieter Cannoije. Hebben we toch een enigszins persoonlijke herinnering. Helaas is er, voor zover bekend, geen afbeelding van hem bewaard gebleven.

Handwritten text in Dutch, likely a receipt or acknowledgment, dated 3 October 1598. The text is written in a cursive script. The date "3 oktober 1598" is printed in the bottom left corner. The signature "Pieter Cannoije" is written in the bottom right corner.

Pieter's arbeidzame leven zou bol gaan staan van de vele (hoge) functies die hij vervulde. Naast het secretarisschap was hij 'ontvanger' - penningmeester - bij de Rekenkamer van Zeeland. Maar daar bleef het niet bij. Vanaf 1606 was hij 'collecteur', zeg maar belastingman, van de heffing op zout. Het was deze industrie die zo'n belangrijke rol speelde in het Arnemuiden van die tijd.

Alsof het allemaal niet genoeg was, nam Pieter vanaf 1609 het notarisambt op zich. "Benoemd op recommandatie van de magistraat van Arnemuiden", zoals we kunnen lezen in het archief van de Staten van Zeeland. Kon het stadssecretariaatschap met het notariaat worden gecombineerd? Blijkbaar wel. Veel banen werden destijds tegelijkertijd vervuld. Dat moest wel, met relatief kleine gemeenschappen. Het woord belangenverstrengeling moest nog worden uitgevonden.

Overigens, ook de generatie ná Pieter - waaronder zijn vele jaren jongere (half)broer - bekleedde niet onbelangrijke functies, zoals baljuw, stadsadvocaat en stadsraad van Arnemuiden.

Pieter Cannoije behoorde in zijn tijd tot de groep rijke Arnemuidenaren. Dat blijkt uit zijn 'vrije bijdrage' die te vinden is in het kohier van de duizendste penning van Middelburg. In dat register werd de vermogensbelasting genoteerd, die in 1622 in geheel Zeeland werd ingevoerd.

Ontslag wegens 'nalatigheid'

In 1626 ontstaat er voor Pieter een, in onze eenentwintigste-eeuwse ogen, merkwaardige situatie. Als secretaris van de stad wordt van Pieter uiteraard verwacht dat hij op één van de belangrijkste vergaderingen van het jaar - "het hooren ende sluijten van de stadsrekeninghe" - aanwezig is. Cannoije komt echter niet opdagen, tot grote ergernis van burgemeester, schepenen en raden. Pieter blijkt te hebben gekozen voor het bijstaan van zijn doodzieke

vrouw, omdat *“sijne huysvrouw ter doot toe crank ter bedde ligt ende bijcans vande doctoren opgegeven wert”*. Ondanks deze goede reden stelt de magistraat van Arnemuiden kort daarna, dat Pieter uit zijn functie moet worden gezet vanwege nalatigheid...

Nu is een dergelijke situatie niet meer voor te stellen. Het is ondenkbaar dat jouw werk moet prevaleren boven alles en iedereen, dus ook als er een dierbare op sterven ligt. Pieter koos voor zijn zieke vrouw en wenste om die reden niet uit zijn ambt te worden gezet. We kunnen Pieter meegeven dat hij in dit verband zijn tijd ver vooruit was. Tot driemaal toe stapte hij strijdbaar naar de Hoge Raad in Den Haag. Omdat de situatie onhoudbaar was geworden, hield Cannoije in 1627 uiteindelijk de eer aan zichzelf. *“Soo hebben Burgemeesters, Schepenen en Raden den voorn Cannoije van sijn voorgaende getrouwe diensten ende desselfs sijne eerlijcke presentatie bedancken, ende den voornoemde Cannoije op sijn begeeren, voor soo veel soude mogen gerequireert sijn, van sijnen diensten ende secretarischap ontslagen, ende gelicentieert ontslaen, ende licentieren bij desen om te gaen daert hem Cannoije goetduncken ende believen sal”*, zo luiden de laatste zinnen van het ontslag, opgeschreven in de stadsresolutie van 9 oktober 1627/ Een opmerkelijk detail: ten tijde van Pieter's ontslag, was zijn genoemde 'kleine' broer, Bartholomeeus jr., raad van Arnemuiden. Feitelijk was hij medeverantwoordelijk voor het aanvaarden van het vertrek van zijn 'grote' broer.

Pieter keerde Arnemuiden vervolgens de rug toe en vertrok naar verwanten in Leiden. Voelde hij zich in de steek gelaten na meer dan achtentwintig jaar trouwe dienst?

Met zijn vertrek kwam er een einde aan bijna een halve eeuw secretarisschap van zowel vader als zoon Cannoije.

In de clinch om geld

Uit een document uit 1636 komt de bevestiging dat Pieter zich inderdaad in Holland had gevestigd. In dat jaar werd er bij de notaris de oplossing van een onenigheid vastgelegd. Die ging over financiële zaken tussen drie partijen: het stadsbestuur, de diaconie en kerkenraad van Arnemuiden en de intussen op leeftijd zijnde mr. Pieter Cannoije. Over en weer bleken er jarenlange achterstallige schulden uit te staan. Gelukkig kwamen de partijen eindelijk in 1636 tot elkaar.

Pieter keerde, om het notariële document te bekrachtigen, even terug naar de stad waar hij zo lang had gewoond en gewerkt. Zijn broer mr. Adriaen ontfermde zich over de correspondentie tussen Arnemuiden en Leiden in het verdere verloop van deze zaak.

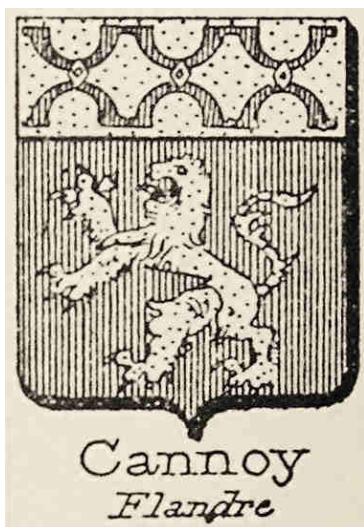
Andere Cannoijen op Walcheren

Van oorsprong kwam de familie Cannoije of Can(n)oy uit Vlaanderen, maar streek neer op Walcheren. De meeste waren stadsbestuurders of hadden een functie binnen het waterschap ofwel de Polder Walcheren.

Woonden Bartholomeeus en Pieter in Arnemuiden, andere Cannoijen kwamen voornamelijk uit Vlissingen en Middelburg. Een drietal telgen uit dit geslacht wordt hier genoemd.

Matthijs Cannoije was tussen 1532 en 1542 baljuw van Vlissingen en bekleedde een functie binnen de Polder Walcheren. Bovendien wordt hij in 1532 in het poorterboek van Vlissingen vermeld. Joos Cannoije was in 1545 en 1550 burgemeester van de Scheldestad. Jan Cannoije was griffier van de Polder Walcheren in de periode 1589-1619. Laatstgenoemde woonde in Middelburg en komt voor op een lijst, uit het begin van de zeventiende eeuw, waarop eigenaren staan vermeld die meer dan honderd gemeten land op Walcheren bezaten.

Ook in Leiden was in de zeventiende eeuw een tak van de familie te vinden.

Het wapen van de familie hing ooit in de Grote Kerk van Goes. Het hier afgebeelde wapen komt uit het standaardwerk *Armorial général* van Johannes Rietstap. Boven de leeuw zijn drie molenijzers afgebeeld. Een molenijzer is een voorwerp dat vastzit onder de bovenste molensteen, met als doel deze centraal op zijn plaats te houden. Dit gebruiksvoorwerp in de graanmolens is uitgegroeid tot een symbool dat we in de heraldiek tegenkomen.

De naam Cannoy of Canoy komt in Zeeland niet meer voor; wel de familienaam Cannoo, die een afgeleide ervan is. Men noemt dit type afgeleiden in de onomastiek of naamkunde een adaptatie: een van oorsprong 'vreemde' naam die destijds werd getransformeerd in een Nederlandse vorm. Klerken of kerkelijke dienaren noteerden en spelden zulke namen op een andere wijze. Dat kwam voort uit onwetendheid of onbekendheid.

Mr. Pieter 'tot leven gewekt'

Zeker is, dat mr. Pieter Cannoyje vóór 1652 in Leiden moet zijn overleden.

Ik heb de secretaris van Arnemuiden een plekje 'op papier' gegeven en hem vierhonderd jaren later als het ware tot leven gewekt. Hopelijk glimlacht hij tevreden toe. Een artikel in Arneklanken anno 2011 heeft deze opmerkelijke Arnemuidenaar zeker verdiend.

* Aan mannelijke inwoners van een middeleeuwse stad kon het zogenaamde poorterschap worden toegekend. Dit was belangrijk voor iedereen die in die stad een ambacht uitoefende, bezittingen had of in de handel zat. Om een bepaald beroep uit te oefenen of om lid te zijn van een gilde was het poorterschap een vereiste. Poorters hadden diverse voorrechten. Nadat de eed was afgelegd, werd een poorter ingeschreven in het zogeheten poorterboek.

Bronnen

www.arnehistorie.com (huizenonderzoek. bronnen: resoluties)

www.meertens.knaw.nl

www.zeeuwengezocht.nl

J. B. Rietstap, Illustrations to the Armorial général, Londen 1967

J. Simons, Walcheren, wat anders, Vlissingen 2005

J. Simons, Walcheren, wat anders 2, Vlissingen 2007

J. Simons, Klaver Vier, blad voor Paauwenburg (Vlissingen), artikelen periode 2007-2010

Gemeentearchief Vlissingen

Familie Van der Swalme, inv. nr. 5674

Bibliotheek, nr. 2100

Zeeuws Archief

Polder Walcheren, inv. nrs. 280 en 748a

Stad en Gemeente Arnemuiden, inv. nrs. 19, 689, 881, 1119 en 1142

Staten van Zeeland, inv. nrs. 1669 en 1770